

A. V. Petrov

ETYMOLOGICAL AND SEMANTIC MICROFIELDS IN RUSSIAN

The article studies the structure of etymological and semantic microfield formed by lexical units with native and borrowed foundations *to beat* and *-cid* [lat. *caedere* to kill] and the isolated from the semantic field *to deprive of life anyone*. Foundations *to beat* and *-cid* are derivational and root (mixed) tops of nests. Inside the nests between their individual members there is semantic correlation (pop. *self-destruction* — *suicide*), but lexical items have different frequency index. Formations on *-cid* also interact with other constituents of the field, first of all, with derivative-pragmonims which are created with the help of some derivation samples.

Key words: semantic field, native and borrowed foundations, pragmonims.

УДК 811.161.2'367.332.7

Г. М. ТРУБА

СТРУКТУРА ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ СТАНОВОСТІ

Стаття присвячена характеристиці функціонально-семантичної категорії становості та її мікрокатегорій. Розглянуто різні варіанти семантичної класифікації функціонально-семантичної категорії стану та запропоновано альтернативну класифікацію.

Ключові слова: функціонально-семантична категорія становості, мікрокатегорія.

У мовознавстві існує багато спроб класифікувати засоби, зокрема лексичні, функціонально-семантичної категорії (далі — ФСК) становості. Адже відомо, що ця категорія не становить монолітної структури, а складається з багатьох складників, які об'єднані загальною інтегральною семантикою становості. Базовим принципом для виокремлення загальної інтегральної категорійної семи є визначення спільної категорійної семантики ФСК становості, яка у своїй основі ґрунтується на філософському онтологічному понятті стану, на підставі якого можна визначити категорійну семантику ФСК становості з диференційними ознаками гомогенності та тимчасовості, а також граматичними зв'язками предиката із пасивним суб'єктом та відсутністю об'єкта.

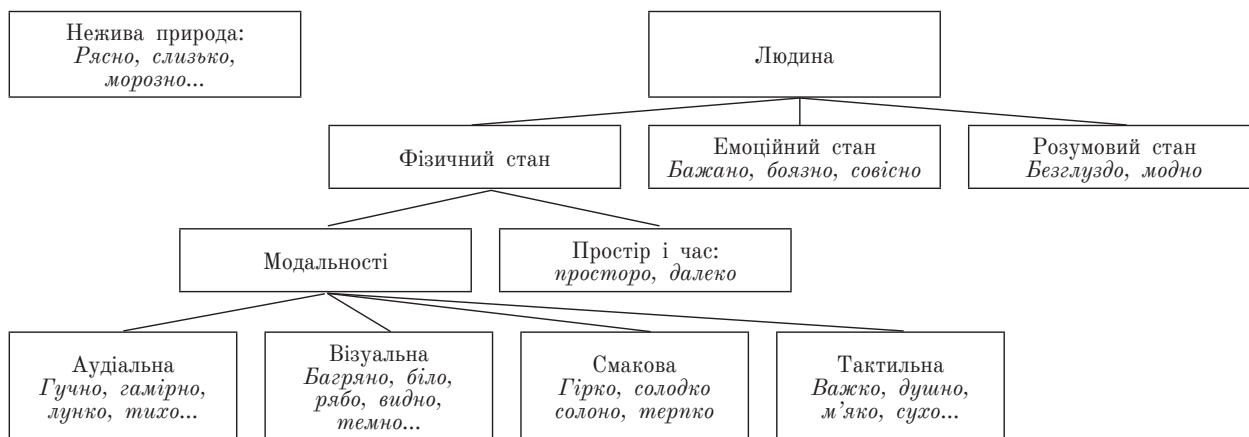
З тієї причини, що в межах речення простежуються інваріантні та варіантні реалізації морфологічних форм, відбувається закріплення системних значень цих варіантів та інваріантів. Тому базовою одиницею для аналізу в функціональній граматиці є речення, а точніше предикативність як основа речення [8: 9]. У даній статті досліджено семи та мікрокатегорії ФСК становості. Під мікрокатегорією ми розуміємо групу слів, яка ґрунтується на частковій функції нижчого рангу, що характеризується меншою абстрактністю.

Розглянемо семантику лексичних засобів ФСК і самі слова в нерозривній єдності з поняттям предикативності та в реченні / висловленні, тому що саме дискурс нерідко стає визначальним для виокремлення семантики становості.

Безперечно, лексичні засоби ФСК становості відбивають вплив дієслова, але динамічний розвиток мови спричинив поширення предикативних ідіом і фраз із граматичним значенням стану [6: 127].

Однією з перших спроб класифікувати значення ФСК становості була класифікація І. Р. Вихованця, який виділяє такі семи: 1) фізичний стан людини: *боляче, млясно, холодно*; 2) емоційний стан, психічні переживання людини: *весело, лячно, радісно*; 3) стан довкілля: *вогко, морозно, спекотно* [8: 128]. Ця класифікація не вичерпує всі функціональні значення категорії становості.

К. Пуганова розвиває концепцію антропоцентричності ФСП та ФСК, тобто концентрації фокусу семантичного поля на людині, і наголошує на тому, що природа концептуальної організації виникає із тілесного досвіду, і саме завдяки цьому виникають абстракції, які, у свою чергу, формують наше мислення, а разом з ним і мовлення. На підставі цієї концепції вона пропонує таку схему:

Розглядаючи ФСК становості як групу „фізичний стан”, що спирається на основні канали перцепції людини, дослідниця відносить до цієї групи такі лексеми: *бучно, лунко, тихо, багряно, біло, зелено, рожево, рябо, блискуче, видно, гірко, солono, солодко, важко, душно, холодно*. Відносно автономністю визначається, за словами К. Пуганової, група просторово-часова: *близько, рано, швидко*. До групи слів на позначення емоційного стану належать лексеми: *радісно, журно, совісно, сумно*. До групи слів на позначення розумового стану — *нерозсудливо, нелогічно* [9: 169—170].

Ця класифікація є досить вичерпною, але вона залишає поза увагою певні мікрокатегорії, про які докладніше йтиметься далі.

Китайська дослідниця Ду Ялі поділяє функціонально-семантичне поле становості на мікрополя:

- фізичний стан природи з центром іменником: *вітер*;
- фізичний стан людини з опозиціями здоровий/нездоровий, молодий/старий, голодний/ситий: *хворіти, лікуватися*;
- інтелектуальний стан особистості: *розум, голова, мрія, свідомість*;
- душевний стан: *страх, відвага, радість*;
- духовний стан (розрізнення духовного та душевного відбувається завдяки твердженню „дух визначає поведінку”): *дух, духовний, зібратися з духом*;
- соціальний стан (мікрополе побудоване на опозиції працюю / безробітний, одружений / неодружений): *багатий, бідний, бродяга, бомж, як сир у маслі*;
- політичний стан: *війна, мир, партія, революція* [7: 14—64].

Поділ на мікрополя в цієї дослідниці є досить влучним, хоча приналежність лексем *голова, мрія* та подібних до ФСК становості вельми суперечливе та не відповідає нашій точці зору.

В. Б. Швелідзе у своїй праці виділяє такі групи за значенням:

- слова, які виражають психічний стан суб'єкта;
- слова, які відбивають певний стан розумової діяльності суб'єкта;
- слова, які характеризують фізичний стан суб'єкта;
- слова, які виражають стан руху, діяльності;
- слова, які характеризують положення суб'єкта у просторі, часовий стан [11: 6—7].

На нашу думку, такий розподіл на мікрокатегорії є досить вдалим, хоча знову ж таки він не відбиває всіх функцій ФСК становості.

О. І. Бондар пропонує розрізнити абсолютну становість (іманентну постійність глобальної множини характеристик для певного часового моменту матеріальної системи) та відносну становість (якісну постійність множини характеристик для певного часового інтервалу матеріальної системи за можливих кількісних змін) [3: 195]. Поняття «відносний стан» О. І. Бондар пояснює як безподієву ситуацію, яка може реалізуватися у невласне стані або гомогенній дії [4: 119]. Незалежно від цього поділу вчений пропонує розрізнити такі мікрополя ФСК становості:

- предикати просторового стану: *близько, висіти, людно*;
- предикати фізичного стану як предмета так і довкілля в цілому: *лампочка світиться, йому боляче, тут вогко, у залі тиша, сьогодні мороз*;
- предикати фізичного і психологічного стану, з розмежуванням підтипів фізіологічного: *спати, хворіти, дрижати*; та психологічного: *нервувати, сумно*;
- предикати соціального стану: *Андрій — інженер, Світлана — школярка* [2: 7—8].

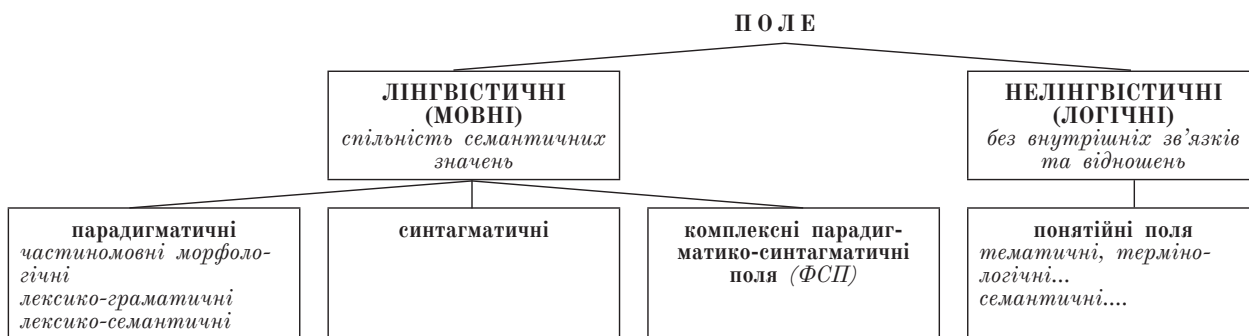
Зовсім іншу класифікацію подано Ф. С. Бацевичем, який вважає, що найзагальнішою опозицією є опозиція *діяльність (усвідомлена дія) / буттєвий стан (неусвідомлена дія)* [1: 11]. Через такий спосіб категоризації семантики слова, що за всіма диференційними ознаками

ПИТАННЯ ЛЕКСИКОЛОГІЇ, СЕМАНТИКИ І ПРАГМАТИКИ

відносяться до ФСК становості, у його класифікації належать до різних семантичних мікрокатегорій.

Отже, існує багато спроб класифікувати ФСК становості, і ці класифікації є досить різними і, на нашу думку, не є вичерпними, якщо дивитися на ФСК становості з обраної нами точки зору.

У функціональній граматиці існує два типи побудови поля взагалі: побудова поля від мовних одиниць через їх семантичне значення до системи таких значень, а від них до семантичної структури мови, або вихідними при побудові ФСП (ФСК) є логічні понятійні категорії, які не мають відповідників у мові [5: 41]. Російська дослідниця С. В. Бондаренко зводить всі ці підходи до такої схеми:

Ми виходимо з того, що ФСК становості, як і інші функціонально-семантичні категорії, слід розуміти як двосторонню (змістовно-формальну) єдність, що формується граматичними (морфологічними і синтаксичними) засобами певної мови у поєднанні із лексичними, лексико-граматичними та словотворчими елементами, які відносяться до тієї ж семантичної зони [10: 40]. Отже, ФСК становості ми будемо розглядати як сукупність груп різних за своїм складом одиниць, які характеризуються наявністю спільних інваріантних семантичних функцій, а також структури з чітким членуванням „ядро” — „периферія”, та, безперечно, спільних сегментів досліджуваної категорії з іншими категоріями та полями.

Так, структурно-функціональний принцип будови ФСП (ФСК) дає змогу розглядати ту чи іншу сукупність елементів, незалежно від принципу їх об'єднання (зокрема, принцип інваріантності, функціональний принцип або їх поєднання), як сукупність, яка характеризується певною структурою і функціями [5: 42].

Отже, формальні засоби, що виражають категорійні значення у мисленнєвих інтенціях, перебувають між власне- та позамовними сутностями (понятійними категоріями) і формальними класифікаціями. І, звісно, система формально маркованих категорійних значень не вичерпує всього комплексу понятійних значень.

Одним із можливих підходів до аналізу мовної семантики на рівні висловлювання є аналіз, де головним об'єктом дослідження є категорійна ситуація. При такому підході предметом аналізу стають ФСП (ФСК), які базуються на змістовій структурі, а не на якійсь одній граматичній категорії [10: 100].

Це значить, що ФСК становості об'єднана загальною інтегральною семою стану і вирізняється диференційними ознаками тимчасової гомогенності денотата (або суб'єкта), а також граматичними зв'язками предиката із пасивним суб'єктом та відсутністю об'єкта.

Керуючись усіма принципами, зазначеними вище, пропонуємо виділяти такі мікрокатегорії у ФСК становості:

ФСК становості:

Абсолютний стан:

- 1) просторовий стан;
- 2) соціальний стан:
  - власне соціальний;
  - сімейний;
  - політичний;

Відносний стан:

- 1) фізичний стан людини або речі;
  - аудіальний;
  - візуальний;
  - смаковий;
  - тактильний.
- 2) хвороби;
- 3) інтелектуальний стан;
- 4) фізичний стан природи;
- 5) душевний та духовний стан людини;
- 6) стан внаслідок дії;
- 7) стан внаслідок процесу.

Таким чином, доцільно розрізняти абсолютний і відносний стан, бо хоча поняття становить і має диференційну ознаку 'тимчасовість', та все ж таки абсолютний стан — це, умовно кажучи, лише просторові відношення між речами, оскільки час перетворюється у точку моменту, тобто нуль. Тому до абсолютного стану буде доцільним відносити мікрокатегорію „просторовий стан”, який має ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта» та «просторовий стан»: *знайшовши її тут, у... закутку гігантського цеху, заповненого заіржавілими, схожими на кістяки доісторичних монстрів речами...* [12: 6], *стояли одне від одного страшенно близько, майже впритул і дивилися просто в очі* [12: 15], *мовчки вказав на бетонну трубу навпроти дверей* [12: 16], *дівчина, наче й не рушала з місця, стояла поруч, обличчям до нього, вона здавалась йому якоюсь нестерпно знайомою, знайомою аж до сліз, але усвідомив раптом, що рука в неї справді крижана* [12: 24], *а здавалося, наче вони йшли по коліна в воді проти течії* [12: 25], *неподалік — журнальний столик, стільниця якого вигиналась від пожовклих газет і журналів* [12: 26]. До абсолютного стану ми також відносимо „соціальний стан”, який має такі диференційні ознаки, як «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта» та «соціальний стан». У свою чергу, соціальний стан складається з підмікрокатегорії „власне соціальний стан”: *приготував капучіно, вилкнув радіо і поставив фірмовий диск кафе* [12: 34], *бармен зігнувся під прилавком* [12: 36], *...я стала тим, ким стала... королевою естетичної медицини* [12: 39], *але зараз — це наука краси, і я її покровителька* [12: 39], *амазонки нового часу* [12: 40], *я навіть не здогадувалася, що стану його правою рукою* [12: 41], *він вів групу з двадцяти дівчаток-модельок* [12: 41], *я стала ученицею* [12: 41]; „сімейний стан”: *як старе подружжя, призвичаєне до щоденних ритуалів* [12: 14], та всі назви сімейних та родинних відносин, „політичний стан”: *її короткий чорний плащ нагадав барменові про нацистів і майбутнє, як його зображають у японських манга* [12: 36].

Відносний стан — це не певна координата на часовій вісі, а інтервал, в якому абсолютний стан переходить у інші, за такої зміни міри попереднього стану, коли параметри ситуації залишаються приблизно тотожними: в будь-який момент існує безподієва ситуація [3: 195]. До відносного стану ми пропонуємо віднести мікрокатегорію „фізичний стан”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта» та «фізичний стан»: *жінка в чорних окулярах, симпатична смаглявка з перламутровими губами* [12: 35], *намагаючись подолати запаморочення, притиснувши зав'язані за спиною занімілі руки* [12: 6], *а тепер їсти хочеться* [12: 9], *її руки зовсім затерпли* [12: 16], *...руки безбожно боліли, наповнюючи болем усе тіло* [12: 16], *ця жива куля ворушилася і хрумтіла, час від часу відстрілюючи вбік* [12: 24]. Фізичний стан, у свою чергу, поділяється на підмікрокатегорії „аудіальний стан”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта» та «аудіальний стан»: *кілька хмарок диму в повній тиші* [12: 16], *бармен дав голосніше музику, щоб не слухати цокання годинника на стіні* [12: 36]; „візуальний стан”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «візуальний стан»: *волосся позлипалось... і моторошно блищало* [12: 6], *одразу помітив каламутно освітлене широке вікно першого поверху і сприйняв це за підказку ...* [12: 7], *він вів її, тримаючи за лікоть, довгим і темним коридором, підсвічуючи мобільником* [12: 17], *профіль, освітлений синюватим місячним світлом, наче припорошений інеєм* [12: 19]; „смаковий стан”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «смаковий стан»: *і точно знав, як від цього добре, як приємно [пити] дівчині, незважаючи на страх і біль, і на те, що від води лоскоче і пече поранену губу...* [12: 9], *тільки тонкий запах сигаретного диму в повітрі* [12: 14], *цікаво, вона солоні і гаряча...* [12: 20], *весіллям тут не пахло* [12: 35]; „тактильний стан”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «тактильний стан»: *...майка наскрізь промокла та липла до тіла...* [12: 13], *пишні чорні кучері, вологі від сирості, важко лягли на чорне кашемірове пальто* [12: 37], *чорнява взяла його долоню в руки. — Як лід* [12: 48]; „стан хвороби”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «фізичний стан хвороби»: *Він лежати вже холодний, з фіолетовими, наче після інфаркту, губами (на яких замерло жіноче ім'я: він таки знав його, він його згадав)...* [12: 32], *...перемінні дощі, що тривають з ранку до ночі, — все це змушувало мешканців менше виходити на вулиці, залишаючись вдома наодинці з мігранню й телевізорами* [12: 55]; „стан довколишнього середовища”, який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «гра-

матичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «стан довколишнього середовища»: *Запалала тиша* [12: 13], *там, у коридорі, в повній темряві, за товстою заводською стіною він чітко бачив, як вона...почала зводитись на ноги* [12: 13], *зовсім тихо* [12: 14], *крізь вікна — здебільшого без шиб, частково зашиті фанерою — світив місяць* [12: 18], *протяги тут* [12: 18], *і чоловік рішуче протер рукою велике люстро, почорніле від часу* [12: 23], *туман на вулиці підсилював відчуття порожнечі* [12: 34]; «інтелектуальний стан», який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «інтелектуальний стан»: *...здивувався чоловік, мокрий і втомлений задухом* [12: 18], *проте зміни не надто сильно його здивували* [12: 21], *не пам'ятаю, — розгублено сказав він, відчувуючи кімнату не менш зацікавлено* [12: 23]; «душевний стан», який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «душевний стан»: *і точно знав, як від цього добре, як приємно [пити] дівчині, незважаючи на страх і біль, і на те, що від води лоскоче і пече поранену губу ...*[12: 9], *він ніжно стер слюзи з її щік великим пальцем руки, терпляче і добродушно чекаючи, поки вона заспокоїться* [12: 11], *у мене настрої такий сьогодні, меланхолійний чи що* [12: 11], *вони цокали звідусіль, то заспокоїливо, а то раптом погрозливо, тривожно* [12: 25]; «стан унаслідок дії»: *тоді сперлася плечима до стінки, притиснувши зав'язані за спиною занімілі руки* [12: 6], *...запитав він, розглядаючи її побите лице, розсічену брову і розбиту нижню губу, кров, що запеклась на чолі...* [12: 7], *вона затихла, напружилась і дивлячись на нього спідлоба, не кліпаючи* [12: 11], *він безсило присів на шматок залізяки, і обійняв голову руками і чекав, поки вона заспокоїться* [12: 12], *так вони стояли, не ворушачись, не відводячи поглядів* [12: 14], *від дівчини струменіє прохолода — блакитна така, як із відчиненого холодильника* [12: 18]; «стан унаслідок процесу», який має диференційні ознаки «тимчасова гомогенність денотата», «граматичні зв'язки предиката із пасивним суб'єктом», «відсутність об'єкта», «стан внаслідок процесу»: *знайшовши її тут, у... закутку гігантського цеху, заповненого заіржавілими, схожими на кістяки доісторичних монстрів речами...* [12: 6], *заввичай йому роботу залишали в крихітних тісних кімнатках на найвищому поверсі цього напівзруйнованого закинутого заводу...* [12: 6], *залізні перила, поїдені корозією, перейшли в чудернацькі бортики, наче витесані з мармуру* [12: 21], *...тривожність, що повисла у кафе з самого ранку* [12: 35], *неспокійний запах ладану і зів'ялих квітів* [12: 35].

Отже, у ФСК становості можливо виділити такі підкатегорії: абсолютний стан (та її підкатегорії другого плану: просторовий стан, соціальний стан: власне соціальний, сімейний, політичний) та відносний стан (з підкатегоріями другого плану: фізичний стан людини або речі: аудіальний стан, візуальний стан, смаковий стан, тактильний стан; стан хвороби; інтелектуальний стан; фізичний стан природи; душевний та духовний стан людини; стан унаслідок дії; стан унаслідок процесу).

1. Бацевич Ф. С. Функционально-ономастическая типология русских глагольных предикатов / Ф. С. Бацевич // Русское языкознание. — Киев, 1991. — № 22. — С. 9—16.
2. Бондар О. І. До виділення категорії становості в сучасній українській мові / О. І. Бондар // Записки з українського мовознавства. — Одеса: Одеський національний університет, 2009. — Вип. 18. — С. 3—9.
3. Бондар О. І. Когнітивні ситуації і функціонально-семантичні категорії у зв'язку з проблемою типології предикатів / О. І. Бондар // Науковий вісник Чернівецького університету, 2007. — Вип. 321—322. — С. 194—199.
4. Бондар О. І. Семантична класифікація предикатів на функціонально-когнітивній основі / О. І. Бондар // Мовознавство. — 2009. — № 3—4. — С. 118—125.
5. Бондаренко С. В. Функционально-семантическая категория изменения состояния: глагольные конструкции английского языка: Дис. ... канд. филол. наук. — М., 2003. — 200 с.
6. Вихованець І. Р. Чи є слова категорії стану / Іван Романович Вихованець // Аспектуальні проблеми граматики. — 1997. — Вип. 2. — С. 127—129.
7. Ду Яли. Функционально-семантическое поле состояния в современных русском и китайском языках: Дис. ... канд. филолог. наук: 10.20.20 / Ду Яли. — Волгоград, 2006. — 176 с.
8. Загнітко А. П. Основи функціональної морфології української мови / А. П. Загнітко. — К.: Вища школа, 1991. — 76 с.
9. Пуганова К. Лексико-семантичне поле „стан” (на матеріалі предикатів української мови) / Катерина Пуганова // Наукові записки: [Кіровоградський держпедуніверситет ім. В. Винниченка]. — 2008. — Вип. 75 (1). — С. 167—170.
10. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. / А. В. Бондарко — Л.: Наука, 1987. — 348 с.
11. Швеллидзе В. Б. Функционально-семантическое поле категории состояния в научно-технической и публицистической литературе: Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Швеллидзе Вадим Бидзинович. — Пятигорск, 2005. — 144 с.
12. Декамерон / [Андрухович С., Дереш Л., Дністровий А. та ін.]. — Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2010. — 318 с.

А. Труба

СТРУКТУРА ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОЙ КАТЕГОРИИ СОСТОЯНИЯ

Статья посвящена классификации функционально-семантической категории состояния, выделению и описанию её микрокатегорий. В статье подробно рассмотрены разные варианты семантической классификации функционально-семантической категории состояния и предложена альтернативная классификация.

Ключевые слова: функционально-семантическая категория состояния, микрокатегория.

H. Truba

STRUCTURE OF FUNCTIONAL SEMANTIC CATEGORY OF STATE

This article is devoted to the classification of the functional semantic category of state and description of the microcategories. Different semantic classifications are considered in details and another one is proposed.

Key words: functional semantic category of state, microcategory.

УДК [811.162.1+811.161.2]:373.42/.45:821.162.1(091)“18”(477+438)

Н. М. СОВТИС

РОЛЬ ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ З ЕТНІЧНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ХІХ ст.

У статті розглянуто питання запозичення української лексики до складу польської літературної мови ХІХ ст. Досліджено шляхи проникнення, а також особливості функціонування українізмів. Встановлена роль польських письменників з етнічних українських земель у формуванні словникового складу польської літературної мови.

Ключові слова: українізм, романтизм, лексичне запозичення, польська літературна мова.

З інтенсивним розвитком мовознавчої науки вивчення історично зумовлених взаємозв'язків між мовами слов'янських народів набуває дедалі більшої актуальності. Вчені неодноразово зверталися до проблеми взаємозв'язків між слов'янськими мовами. Однак, як правильно відзначив В. Ташицький, у цій галузі досліджень «нас чекає ще не одна несподіванка» [1, с. 86].

На особливу увагу в польській лінгвістиці заслуговують роботи, присвячені дослідженню мови творів тих польських письменників, які зазнали у своїй творчості впливу української мовної стихії. Серед них праці В. Дорошевського про мову творів Теодора Томаша Єжа, С. Грабця про окраїнні діалектні явища польських письменників ХVІ—ХVІІІ ст., які походили з етнічних українських територій, дослідження А. Болеського, М. Юрковського мови творів Ю. Словацького тощо. Дослідження такого плану мають велике значення, оскільки белетристичний стиль, як зазначав В. М. Русанівський [1, с. 88], був завжди провідним у формуванні національної літературної мови. Проте іншомовні елементи у художній літературі вживаються найчастіше зі стилістичною метою (для вираження відповідних позитивних чи негативних емоцій, для створення місцевого колориту). Разом з тим може зростати кількість слів з комунікативною функцією. За певних історичних умов взаємозв'язки між літературними мовами можуть набувати глибшого змісту, відбувається взаємопроникнення стилістично нейтральної лексики.

Нашою метою є виявлення та аналіз українізмів, які використовують у своїх творах польські письменники з етнічних українських земель, з'ясування особливостей проникнення запозичень та їх функціонування у словниковому складі польської літературної мови ХІХ ст.

Українізмами називаємо власне українські слова, а також запозичення, які проникли до польської мови через українське посередництво.

Протягом певних історичних періодів вплив української мови на польську зазнавав змін. До українського слова зверталися ще старопольські письменники. У їхніх творах виступають не раз українські селяни, козаки, міщани, які говорять цілі монологи українською мовою. Лексичні елементи українського походження інтенсивно використовуються спочатку в пасторальній поезії, де селянські елементи були природними, а згодом відіграють роль елементів високого стилю: *bohater, krynica, sielanka*. Це залишається сталою рисою польської мови до ХІХ ст. У ХІХ ст. носієм української культури в польській мові стає художня література (найбільш інтенсивно